جستار

تار و پود برجام و تقاضای روسیه

احمد زیدآبادی
روزنامه نگار و فعال سیاسی

به گفتهٔ سرگئی لاوروف وزیر خارجهٔ روسیه «مسکو از واشنگتن خواسته است تا قبل از به نتیجه رسیدن مذاکرات وین بر سر احیای برجام، تضمین دهد که تحریم‌های اخیر علیه مسکو به همکاری این کشور با ایران ارتباطی پیدا نمی‌کند.» از منظر «حفظ منافع روسیه»، درخواست لاوروف امر نامعقولی به حساب نمی‌آید، زیرا به طور منطقی، در سیاست بین‌الملل برای یک کشور دلیلی وجود ندارد که بخواهد به جوش خوردن معامله‌ای کمک کند که خودش از آن متضرر شود و یا هیچ نصیبی نبرد. روسیه مانند دیگر کشورهای عضو برجام، طبعاً منافع خاص خود را از احیای برجام دنبال می‌کند. این منافع از نگاه لاوروف «حق تجارت کامل و آزاد اقتصادی، سرمایه‌گذاری و همکاری‌های فنی - نظامی با ایران» است. از نگاه رهبران کرملین، تحریم‌های اقتصادی گستردهٔ متحدان غربی علیه روسیه در پی تجاوز نظامی‌اش به خاک اوکراین، استفاده از این «حق» را برای مسکو به خطر انداخته است. بنابراین، روس‌ها می‌خواهند که رابطهٔ اقتصادی‌شان با ایران از تحریم‌های غرب مستثنی شود، زیرا اگر نشود، آنها عملاً به فرایندی کمک کرده‌اند که خودشان را از منافع آن به کلی محروم می‌کند و در مقابل، به رقیبانشان یاری می‌رساند. شاید آمریکا درخواست روسیه را چندان هم غیرمنطقی نبیند و در صدد مستثنی کردن رابطهٔ اقتصادی آن کشور با ایران از دایرهٔ تحریم‌ها بر آید. چنین استثنایی اما برای ایران می‌تواند بسیار پرمخاطره باشد چرا که در آن صورت، ایران به صورت مهمترین کانال امن و مطمئن تجارت روسیه با دنیا در می‌آید. تبدیل شدن به چنین کانالی شاید در ظاهر امر چندان هم مخاطره‌آمیز به نظر نرسد وحتی چه بسا کسانی در داخل ایران آن را غنیمت هم بدانند. اما در پشت ماجرا دامی عظیم دهان گشوده است!

اگر روس‌ها برای تجارت با دنیا به کانال ایران متکی شوند، بدون تردید در صدد استفادهٔ حداکثری از آن برخواهند آمد. به عبارت دیگر، آنها برای رفع تمام حوائج خود، یک سلسله ابتکارات اقتصادی را به ایران توصیه خواهند کرد که قاعدتاً بخش بزرگی از آنها با نیازها و منافع اقتصادی ایران سازگار نخواهد بود و چه بسا با آن در تضاد باشد. اگر جمهوری اسلامی این ابتکارات را به تمامی بپذیرد، کشور را عملاً به ابزاری در خدمت تأمین منافع روسیه در خواهد آورد و اگر نپذیرد، با فشار و تهدید مسکو روبه‌رو خواهد شد. خطر واقعی اما آنجاست که برخی نیروهای منتفذ در هیئت حاکمه از روی خوشحالی به غرب و با دلایل دیگر، چندان هم از تبدیل کشور به ابزاری برای تأمین منافع ساکنان کرملین ناخشنود به نظر نمی‌رسند. این نیروها ممکن است از این فرصت استفاده کرده و پیوندهای اقتصادی و سیاسی و فنی و امنیتی با مسکو را چنان محکم کنند که کشور عملاً به صورت یکی از اقمار روسیه در آید به طوری که اگر روزی هم میل به نافرمانی از دستورات کرملین پیدا کرد، با سرنوشتی مشابه اوکراین روبه‌رو شود. از این رو، جزئیات هر نوع تضمین احتمالی آمریکا به روسیه در مورد تجارت آزاد با ایران باید به دقت بررسی شود. از منظر منافع ایران اما گرفتار کردن کشور در منازعات و توافقات قدرت‌های جهانی یکسره زیانبار است. اینکه کشور در کشاکش قدرت‌های بزرگ چنان درگیر شده است که هر کدام از آنها به سهم خود چیزی را طلب می‌کنند. اگر مسئولان کشور واقعاً از به خطر افتادن استقلال کشور نگرانی دارند باید راهی نهایی برای رهایی از این وضعیت پیدا کنند. به‌جنبهٔ جنگ اوکراین، در حال تبدیل کردن برجام به تارپوودی بر دامن کشور است. اگر این توافقنامه بی هیچ زد و بندی بین قدرت‌های بزرگ قابل احیاست، باید به سرعت آن را به انجام رساند، اما اگر قرار به تبدیل شدن کشور به گوشت قربانی میان بلوک‌های قدرت جهانی است، شاید بتوان راهی برای خلاصی از آن پیدا کرد. به نظرم از همان ابتدا، مذاکره با شش قدرت جهانی برای دستیابی به توافق اشتباه بوده است. ایران در مورد پروندهٔ هسته‌ای عمدتاً با آمریکا مشکل داشت و باید از طریق مذاکره با آن کشور موضوع را حل می‌کرد. اما خصومت قدیم آمریکایی علیه ایران را نیز رویکرد شد. در نتیجه شش قدرت بین‌المللی بی‌دلیل شریک ماجرا شده‌اند و هر کدام نیز منافع خود را از طریق آن می‌جویند. از بخت بد، منافع این شش قدرت با جنگ اوکراین به طور بی‌سابقه‌ای متعارض شده است و بخشی از هزینهٔ این تعارض می‌تواند بر سر کشور ما سرشکن شود.

روی خط

۱۰ دستور کار ۱۲ماه‌ای برای صیانت از منابع طبیعی

آرمان ملی: رئیس قوه‌قضاییه گفت: باید تدابیر ویژه‌ای اتخاذ شود که از تصرف منابع طبیعی و اراضی ملی پیشگیری شود و چنانچه زمینی از اراضی ملی یا منابع طبیعی تصرف شد، در اولین زمان ممکن نسبت به جلوگیری و رفع تصرف از آن اقدام عاجل صورت گیرد. حجت‌الاسلام والمسلمین محسنی اژه‌ای طی سخنانی در نشست مشترک قوه قضاییه با وزارت جهاد کشاورزی به تشریح و تبیین موضوعات و مقوله‌هایی که می‌توانند در اولویت بررسی‌های کمیته مشترک قوه قضاییه و وزارت جهاد کشاورزی قرار گیرند، پرداخت و در همین زمینه به ۱۰ دستور کار مشخص شامل «تأکید بر پیشگیری از تصرفات منابع طبیعی و اراضی ملی و در اولویت قرار گرفتن نسبت به برخورد با تاخیر بعد از احداث بناء»، «صدور کردن اراضی زراعی و غیرزراعی»، «شیوه کار کمیسیون رفع تداخلات اراضی»، «تعیین حدنصاب و جلوگیری از خرد شدن اراضی کشاورزی»، «تغییر الگوی کشت و الگوی مصرف آب»، «انسداد گلوگاه‌ها و بسترهای فسادزا در حوزه اراضی»، «اتخاذ تدابیر و راهکارهای لازم جهت کاهش تعداد پرونده‌های قضایی مفتوح مرتبط با منابع طبیعی و اراضی ملی»، «تعیین مرجعی واحد برای صدور مجوز تغییر کاربری‌ها»، «تعیین مصادیق تغییر کاربری اراضی و دیوارکشی در زمین‌های کشاورزی» و «بررسی نحوه اجرای احکام قطعی صادر شده در خصوص قلع‌وقمع مستحدثات غیرمجاز و رفع تصرفات» اشاره کرد.

با حمله پوتین به اوکراین بسیاری از معادلات بین‌المللی و منطقه‌ای تغییر کرده است. این در حالی است که روسیه در به نتیجه رسیدن برجام نیز کارشکنی‌هایی می‌کند. با توجه به تغییر معادلات بین‌المللی پیرامون روسیه رابطه ایران و روسیه در آینده با چه چشم‌اندازی مواجه خواهد بود؟

واقعیت این است که نوع نگاه ایران و روسیه نسبت به یکدیگر متفاوت است و به شکلی که ایران به روسیه نگاه می‌کند روسیه به ایران نگاه نمی‌کند. نگاه حاکمیت در ایران با حداقل بخشی از حاکمیت در ایران به روسیه به این صورت است که این کشور را متحد استراتژیک ایران می‌دانند. مهم‌ترین دلیل این عده نیز این است که ایران با غرب در وضعیت تخاصم است و به همین دلیل روسیه می‌تواند به‌عنوان متحد استراتژیک ایران به شمار برود. این در حالی است که روسیه در مناسبات بین‌المللی خود تلاش می‌کند با کارت ایران بازی کند. نمونه بارز این رویکرد نیز موضع‌گیری اخیر وزیر امور خارجه روسیه درباره برجام بود. به نظر می‌رسد روس‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که اگر برجام به نتیجه برسد مناسبات ایران و غرب اصلاح شود و این موضوع ممکن است مناسبات ایران و روسیه را تحت‌الشعاع قرار دهد. روس‌ها از این نیز هراس دارند که جریانی که در ایران به دنبال ایجاد توازن بین شرق و غرب است حاکم شود و تلاش کند در وضعیت کنونی تعادل ایجاد کند. نکته مهمی که در این زمینه وجود دارد این است که حمله روسیه به اوکراین یک فرصت تاریخی برای ایران ایجاد کرده که خود را جایگزین روسیه در انتقال گاز به غرب کند. با حمله پوتین به اوکراین و منزوی شدن روسیه در عرصه جهانی و در بین کشورهای اروپایی این احتمال قوت گرفته است که کشورهای اروپایی به فکر جایگزینی برای روسیه در انتقال گاز باشند. بهترین گزینه‌ها نیز ایران و قطر خواهند بود. به همین دلیل ایران می‌تواند از این فرصت تاریخی استفاده کند و به کشورهای اروپایی گرار صادر کند که پیامدهای مثبت زیادی برای ایران خواهد داشت. ایران باید قبل از اینکه شرکت‌های آمریکایی وارد عمل شوند بخشی از بازار انرژی اروپا را در اختیار بگیرد. این نکته را نیز باید در نظر گرفت که حمل‌ونقل گاز از آمریکا به اروپا به دلیل مسافت بیشتر است و باید با کشتی این حمل‌ونقل صورت بگیرد. این در حالی است که این وضعیت برای ایران وجود ندارد و ایران می‌تواند گاز از ایران به اروپا برای کشورهای اروپایی مقرون‌به‌صرفه‌تر باشد. به نظر می‌رسد همان‌هایی که در سال‌های اخیر رفتارهای غیراخلاقی و به دنبال آن برخی فعالیت‌های اقتصادی ایهام‌آمیز و مسائل غیرعادیشان در مقابل منافع ملی بود برملا شده و توسط این فضای مجازی به اطلاع عموم رسیده از آینده خودنگرانی دارند که این فشار در انتخابات نیز علیه منافع آنها کار کند. از این اختیار روسیه قرار نداشته باشد. حداقل این است که به سمت ایجاد توازن در این قدرت‌های جهانی حرکت کند.

> خاورمیانه همواره یکی از مناطقی بوده که محل مناقشه شرق و غرب است و در شرایط کنونی نیز این وضعیت وجود دارد. با اقدامی که روسیه در سوریه انجام داده به نظر می‌رسد هدف روسیه این است که کشورهایی که در گذشته جزء متحدان اتحاد جماهیر شوروی بودند را دوباره تحت نفوذ خود قرار بدهد

آیا شکاف بین روسیه و غرب شدیدتر خواهد شد؟ در چنین شرایطی ایران چگونه می‌تواند از این فرصت به سود خود استفاده کند؟

شکاف بین روسیه و غرب در آینده به‌صورت قطعی افزایش پیدا خواهد کرد. پوتین در حمله به اوکراین دچار یک اشتباه استراتژیک شد. برنامه آمریکا این بود که روسیه را در اوکراین به دام بیاندازد و پوتین نیز با دستور حمله نظامی به اوکراین در این دام افتاد. در شرایط کنونی که روسیه به اوکراین حمله کرده آمریکا تلاش می‌کند مقاومت مردمی در اوکراین را قوی کند و با کمک‌هایی که به این مقاومت می‌کند روسیه را در یک جنگ طولانی‌مدت گرفتار کند. آمریکا به اوکراین سلاح ارسال کرده و زمزمه‌هایی مبنی بر ارسال هواپیماهای جنگنده به سمت اوکراین وجود دارد. در چنین شرایطی روسیه با یک جنگ طولانی‌مدت مواجه خواهد بود و شرایط مانند دورانی می‌شود که شوروی سابق به افغانستان حمله کرد. من معتقدم استراتژی اصلی آمریکا تجزیه ارضی دوم در خاک روسیه است. اگر روس‌ها در اوکراین زمین گیر شوند و درنهایت شکست بخورند هدف آمریکا این خواهد بود که با تحریک قومیت‌هایی که در فدراسیون روسیه قرار دارند و روس نیستند مرحله دوم تجزیه ارضی روسیه را به اجرا بگذارد. در مرحله نخست اتحاد جماهیر شوروی به پانزده کشور کوچک مستقل تقسیم‌بندی شد. روسیه یک کشور بزرگ و یک قدرت بزرگ جهانی است و به همین دلیل آمریکا تلاش خواهد کرد این کشور را به کشورهای کوچک‌تری تجزیه کند. این پروژه روی میز آمریکا است و آمریکا از هر فرصتی استفاده می‌کند تا این پروژه را عملیاتی کند. با این‌وجود روس‌ها متوجه این موضوع شده‌اند.

واکنش روسیه به این موضوع چه بوده است؟

مطرح‌شدن موضوع استفاده روسیه از سلاح هسته‌ای به همین دلیل بوده است. این سخن به معنای این است که اگر روسیه در اوکراین شکست بخورد این احتمال وجود دارد که از سلاح هسته‌ای استفاده کند. اگر این اتفاق رخ بدهد روسیه شرایط را به سود خود تغییر خواهد داد. با این‌وجود حتی اگر روسیه موفق شود همه اوکراین را اشغال کند و یک دولت دست‌نشانده در این کشور سرکار بیاورد باز هم نمی‌تواند اوکراین را حفظ کند. در شرایط کنونی یک ناسیونالیسم قوی علی در اوکراین شکل گرفته نشان می‌دهد روس‌ها در این کشور آینده‌ای نخواهند داشت. در چنین شرایط احتمال تجزیه اوکراین به سمت دنبال محدود کردن فضای مجازی هستند. در حالی که ما می‌بینیم که فضای مجازی نباید به صورت کاملاباز و غیرکنترل شده توسط دولت باشد و هیچ‌کسی هم این موضوع را تأیید نمی‌کند، اما اینکه قانونی تصویب شود که افراد یک جامعه به اینترنت آزاد فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی دسترسی نداشته باشند و کسی طرفدار آن نیست و در هیچ کجای دنیا نیز این رویکرد که همه چیز را محدود کند قابل قبول نیست. چراکه در وهله اول به کسب و کار مردم آسیب می‌رساند و از طرف دیگر دسترسی آزاد مردم به اطلاعات مختلف را محدود می‌کند. ضمن اینکه آنها می‌گویند دنبال طرح صیانت‌اند و خیلی نگران فضای مجازی هستند می‌توانند محتواهای مورد نظر خود را در فضای مجازی افزایش دهند و در راستای ارزش‌های ملی و دینی محتوا را افزایش دهند تا با ارزش‌های ضد اخلاقی مقابله کنند. اما اینکه در مقابل هر چیزی بخواهیم فضا را ببندیم باید ببینیم که این رویکرد تا کجا جواب می‌دهد. در گذشته نشان داده شده که سنت گرایی نتوانسته در مقابل مدرنیته، تکنولوژی و توسعه قد علم کند. گرچه که بسیاری از پدیده‌های سنت گرایی هم قابل احترام و شایستگی‌هایی که می‌کنند در رد کردن مصوبه مجلس و مخالفت با صیانت از فضای مجازی نشان دهنده این مسأله است. بنابراین به نظر می‌رسد کسانی پشت صحنه این مصوبات باشند که از فضای مجازی آسیب و لطمه دیدند و از طرفی برای خود می‌بینند. اتفاق این جهت است که با تمام قوا و ابزارآلات خودشان به دنبال تصویب کردن چنین طرحی هستند. لذا به جای اینکه به آن وعده‌هایی که می‌دهند بدنبال یعنی جلوگیری از افزایش قیمت‌ها که می‌بینیم که در این یک ساله چه وضعیتی پیدا کرده به دنبال مسائلی هستند که اساساً با مطالبات جدی اقلیت مردم هم سازگار نبوده و مغایر است. حال چرا این عده به دنبال محدود کردن فضای مجازی هستند بیشتر به نظر می‌رسد همان‌هایی که در سال‌های اخیر رفتارهای غیراخلاقی و به دنبال آن برخی فعالیت‌های اقتصادی ایهام‌آمیز و مسائل غیرعادیشان در مقابل منافع ملی بود برملا شده و توسط این فضای مجازی به اطلاع عموم رسیده از آینده خودنگرانی دارند که این فشار در انتخابات نیز علیه منافع آنها کار کند. از این

> برخی رویکردهای حداقلی و تندروانه طی چند وقت اخیر که در سال‌های گذشته نیز وجود داشته باعث شده تا جامعه نسبت به برخی روندها و عملکردها مخالفت و نارضایتی بیشتری از خود نشان دهد؛ چیزی که اخیراً خود را در قالب طرح صیانت در مجلس نشان داده است؛ اساساً این نوع رویکردهای حداقلی در برابر اکثریت جامعه - را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

ماهیت مجلسی که تشکیل شده اعتدالگرا و میانه‌رو نیست، بلکه این مجلس تندرو و مجلسی است که از یک اقلیتی برآمده و مطالبات اقلیت را پیگیری می‌کند. از این جهت است که آنها به خود حق می‌دهند که مطالبات آن اقلیت را دنبال کنند. هر چند که اگر هم به دنبال مطالبات حامیان خود باشند هم شاید حرجی نباشد و نتوان خرده‌ای گرفت اما مهم این است که در شرایط کنونی حتی همان اقلیت نیز مخالفان جدی همین مصوبات مجلس هستند که مصوبه کنند نشان داده شده که سنت گرایی نتوانسته در روز دنیاست. یعنی اکنون خود دولت نیز با این طرح همراهی ندارد و بسیاری از اصولگرایان در حمایت‌ها و پشتیبانی‌هایی که می‌کنند در رد کردن مصوبه مجلس و مخالفت با صیانت از فضای مجازی نشان دهنده این مسأله است. بنابراین به نظر می‌رسد کسانی پشت صحنه این مصوبات باشند که از فضای مجازی آسیب و لطمه دیدند و از طرفی برای خود می‌بینند. لذا این جهت است که با تمام قوا و ابزارآلات خودشان به دنبال تصویب کردن چنین طرحی هستند. لذا به جای اینکه به آن وعده‌هایی که می‌کنند یعنی جلوگیری از افزایش قیمت‌ها که می‌بینیم که در این یک ساله چه وضعیتی پیدا کرده به دنبال مسائلی هستند که اساساً با مطالبات جدی اقلیت مردم هم سازگار نبوده و مغایر است. حال چرا این عده به دنبال محدود کردن فضای مجازی هستند بیشتر به نظر می‌رسد همان‌هایی که در سال‌های اخیر رفتارهای غیراخلاقی و به دنبال آن برخی فعالیت‌های اقتصادی ایهام‌آمیز و مسائل غیرعادیشان در مقابل منافع ملی بود برملا شده و توسط این فضای مجازی به اطلاع عموم رسیده از آینده خودنگرانی دارند که این فشار در انتخابات نیز علیه منافع آنها کار کند. از این

بیر محمد ملازهی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

الان وقت «موازنه منفی» است؛ - تمایل روس‌ها به افزایش تنش غرب با ایران

روسیه ممکن است از سلاح هسته‌ای استفاده کند

ایران باید از فرصت تاریخی جنگ اوکراین استفاده کند

روسیه با کاهش تنش بین ایران و غرب مخالف است

روسیه ایران را به عنوان یک کارت بازی می‌خواهد

آمریکا به دنبال تجزیه ارضی دوم در روسیه است

آمریکا به راحتی خاورمیانه را به روسیه واگذار نخواهد کرد

بهترین سیاست نه شرقی نه غربی است

آرمان ملی - احسان انصاری: شکاف بین غرب و روسیه روزبه‌روز در حال عمیق‌تر شده است. در چنین شرایطی روسیه به دنبال متحدان بیشتری برای خود است و چه‌بسا به دنبال این باشد که در بین کشورهای خاورمیانه نفوذ خود را بیشتر کند. این در حالی است که سرنوشت بحران اوکراین هنوز مشخص نیست و هنوز نمی‌توان به صورت دقیق درباره هزینه‌های سیاسی و نظامی که روسیه در این جنگ پرداخت خواهد کرد اظهارنظر کرد. آنچه مشخص است این است که معادلات جهانی و منطقه‌ای پس از حمله روسیه به اوکراین دستخوش دگرگونی است. اینکه ایران در این وضعیت چگونه منافع ملی خود را محقق خواهد کرد موضوعی است که «آرمان ملی» با بیر محمد ملازهی تحلیلگر روابط بین‌الملل مورد بحث و بررسی قرار داده که در ادامه ماحصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

با توجه به اینکه روسیه و غرب روزبه‌روز در حال عمیق‌تر شدن هستند و با توجه به اینکه کشورهایی که در گذشته جزء متحدان اتحاد جماهیر شوروی بودند را دوباره تحت نفوذ خود قرار بدهد. از جمله این کشورها سوریه، یمن، لیبی و عراق است که در گذشته جزو متحدان شوروی بودند. روسیه موفق شده سوریه را از چنگ آمریکا خارج کند. هرچند آمریکا حاضر نیست سوریه را ترک کند و در شرایط کنونی نیز بخش‌هایی از نیروهای خود را در سوریه مستقر کرده و به‌صورت کامل سوریه را به روسیه واگذار نخواهد کرد. روسیه در یمن از طریق حوثی‌ها امیدوار هستند که در ساختار قدرت این کشور که در شرایط کنونی طرفدار غرب است تغییر به وجود بیاورند که البته کار ساده‌ای نخواهد بود. روسیه در لیبی نیز تلاش می‌کند که به این هدف خود برسد. روسیه تلاش خواهد کرد کشورهای خاورمیانه که در گذشته در اردوگاه شوروی قرار داشتند را دوباره تحت حوزه نفوذ خود قرار بدهد. با این‌وجود آمریکا به‌راحتی منطقه خاورمیانه را به روسیه واگذار نخواهد کرد. در شرایط کنونی آمریکا هدف اصلی خود را شرق آسیا قرار داده و نیروهای نظامی خود را به این سمت حرکت داده است. این در حالی است که خاورمیانه را ترک نکرده و نیروهای نیابتی خود را در این منطقه باقی گذاشته است. آمریکا در پروژه ابراهیم تلاش کرد بین کشورهای عربی و اسرائیل به‌عنوان متحدان خود یک اتحاد استراتژی ایجاد کند. این اتحاد به‌صورت نیابتی بدون حضور آمریکا در منطقه اهداف آمریکا را دنبال خواهد کرد. آمریکا مجبور خواهد بود در اغلب مناطق جهان یارگیری کند که خاورمیانه یکی از این مناطق خواهد بود. شرایط به شکلی است که هم روس‌ها و آمریکایی‌ها تلاش می‌کنند برخی کشورهای خاورمیانه را به‌سوی خود بکشانند و نفوذ بیشتری در این منطقه داشته باشند.

با توجه به این شرایط ایران چگونه می‌تواند معادلات منطقه‌ای را به سود خود تمام کند؟

در ایران دو جریان فکری وجود دارد که در این زمینه تعیین‌کننده است. جریان فکری نخست براین باور است که به دلیل ضدیتی که ایران با غرب دارد هیچ راهی به جز اتحاد با روسیه و چین وجود ندارد. اصولگرایان و نیروهای نظامی در این چارچوب فکری قرار می‌گیرند. جریان فکری دیگری که در ایران وجود دارد معتقد است منافع ملی ایران در بلندمدت به هیچ‌کدام از بلوک‌بندی‌های جهانی تعلق ندارد و بهتر است روبکرد مستقلی در عرصه بین‌المللی اتخاذ شود. شعار این جریان فکری نیز همان شعار ابتدای انقلاب یعنی نه شرقی نه غربی است که همچنان بر سردر وزارت امور خارجه حک‌شده است. ایران باید یک توازن قدرت را با همه قدرت‌های جهانی برای خود در نظر بگیرد و با همه قدرت‌های جهانی ارتباط داشته باشیم. این جریان فکری بر این باور است که اینکه ایران تنها به روسیه و چین اتحاد داشته باشد پاسخ نمی‌دهد. بهترین سیاستی که ایران می‌تواند اتخاذ کند سیاست موازنه منفی است که مورد نظر دکتر مصدق بود و ایشان قصد داشت این دیدگاه را اعمال کند. ایران به همراه پاکستان و افغانستان در منطقه خاورمیانه از اهمیت زیادی برای شرق و غرب برخوردار است. به همین دلیل در شرایط کنونی دعوای اصلی روی نفوذ روی این کشور است. راه درست برای ایران همان است که هند در پیش گرفته است؛ نوعی سیاست متوازن با غرب و شرق. این سیاست با شعار مبنایی انقلاب اسلامی یعنی نه شرقی، نه غربی هم سازگار است. ایران باید ابتکار عمل را همچنان خودش دست داشته باشد و نباید شرایط به گونه‌ای پیش برود که دیگر کشورها در مذاکراتی که ایران به دلیل ضدیت با آمریکا در آنها حاضر نیست، ایران را محل معامله بکنند. اختلافات اعضای ناتو در گفتمان و منافع که عدم اتخاذ یک رویکرد واحد را نمایان کرد، روشن ساخت که این سازمان رویکرد مناسبی برای حمایت از هم‌پیمانان خود ندارد و کشورهای جهان این مهم را درک کردند. دوم؛ در نظم مورد نظر آمریکا، این کشور خود را محور صلح پایدار و حافظ امنیت کشورهای جهان می‌دانست اما جنگ اوکراین این پیام مهم را جهانیان ابلاغ کرد که در موضوع امنیت، اتکا به بیگانگان معنا ندارد. اوکراین، یکی از کشورهای قدرتمند هسته‌ای و دارای قدرت بازدارندگی بود، خلع سلاح این کشور و نابودی زرادخانه‌ی هسته‌ای با امضای توافق بودابست، قدرت بازدارندگی این کشور را از بین برد. اوکراین با خلع سلاح خود، تضمین‌های امنیتی را از آمریکا، انگلیس و فرانسه گرفت، اما هیچ‌یک از این کشورها به‌خصوص آمریکا، نتوانستند ضامن امنیت اوکراین در جنگ اخیر باشند. امروز استونی، لیتوانی و لتونی، سه کشور منطقه بالتیک که مرزهای طولانی با روسیه دارند، با وجود عضویت در ناتو، خود را در خطر می‌بینند و امیدی به تضمین‌های امنیتی آمریکا و ناتو ندارند. سوم؛ تفوق دراز مدت آمریکا در شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز یکی از مشخصه‌های نظم نوین آمریکایی بود. آمریکا با استفاده از ابزار این شورا قادر بود اهداف سلطه‌طلبانه خود در جهان را محقق سازد، نمونه بارز آن، تجاوز طولانی مدت به افغانستان بود. آنچه بعد از حمله روسیه به اوکراین در شورای امنیت سازمان ملل گذشت، نشان داد که تا چه اندازه حفظ برتری در شورای امنیت برای واشنگتن دشوار است. روسیه به قطعنامه آمریکا در حمایت از اوکراین، رای منفی داد و آن را وتو کرد. هند، کشور کوچک آلبانی و حتی امارات متحده عربی به عنوان اعضای غیردائمی شورای امنیت از آمریکا حمایت نکرده و رای ممتنع دادند. شاید انتظار این بود که سلاطین ثروتمند حاشیه خلیج فارس بعد از حمله روسیه به اوکراین به سمت آمریکا متمایل شوند اما با ارجحیت برای تقویت روابط با روسیه، اغلب اعضای شورای همکاری خلیج فارس سکوت اختیار کردند. چهارم؛ آمریکا از سالها قبل برای حفظ نظم جهانی مورد نظر خود و جهت تضعیف قدرت‌های رقیب، از هرم تحریم اقتصادی استفاده کرده و برای تغییر حاکمیتها، ملت‌ها را تحت فشار قرار داده است. آمریکا با بستن شاهراه‌های اقتصادی مانند بانک، نظام پولی، بورس، بازار و حتی محدود سازی اینترنت سعی دارد اقتصاد کشورهای مخالف را فلج و زمین گیر کند. این هرم شاید در کوتاه مدت موثر به‌نظر برسد اما در درازمدت، ضعیف و قابل مدیریت می‌شود. امروز به وضوح مشخص است که اعمال تحریم علیه ایران، روسیه و دیگر کشورهای جهان، قابل مدیریت است و دیگر نمی‌تواند به عنوان یک عامل موثر در نظم مورد نظر آمریکا، نقش ایفا کند. مقاوم‌سازی اقتصاد و تقویت تعاملات اقتصادی منطقه‌ای، ابزاری برای خنثی‌سازی تحریم‌های نظام سلطه بوده که کارائی خود را به‌طور نسبی نشان داده است. در مجموع حوادث اوکراین نشان می‌دهد که نظم نوین آمریکایی که مبتنی بر یک جانبه گرایی است نمی‌تواند تداوم داشته باشد. جنگ اوکراین و ظهور ناتوانی ناتو، چشم انداز تغییر جدی در نظم جهانی است. این نظم مشارکت همه کشورهای جهان و قدرت‌های نوظهور به‌خصوص در شرق و منطقه اوراسیا را شامل می‌شود. در آینده، نظم یک‌جانبه‌گرایانه آمریکا نمی‌تواند جایگاه تعیین‌کننده‌ای در جهان داشته باشد و در نظم جدید، کشورهای مستقل، تصمیم‌ساز بوده و چندجانبه گرایی حاکم خواهد شد. وضعیتی که می‌تواند جهان را به سمت صلح عادلانه و امنیت پایدار سوق دهد.

یادداشت

آیا جهان در انتظار یک نظم جدید است؟

محسن پاک آیین
تحلیلگر مسائل بین‌الملل

واقعیت‌های جنگ اوکراین نشان داد که اعضای ناتو دارای شکاف عمیق در حوزه‌های گفتمان و منافع هستند. در حوزه گفتمان، آمریکا که محرک اصلی اوکراین برای جنگ با روسیه بود، خود را موظف به حمایت نظامی از اعضای ناتو نمی‌داند و به بهانه عدم عضویت اوکراین در ناتو، این کشور را تنها می‌گذارد. آمریکا غیر از حمایت‌های تبلیغاتی فقط یک میلیارد دلار آن هم به‌صورت وام به اوکراین کمک خواهد کرد. در حوزه منافع، واشنگتن نه به دنبال نجات اوکراین بلکه در پی مهار روسیه است. اوکراین فقط یک طعمه برای شکار رقیب است، طعمه برای آمریکا ارزشی ندارد مهم، شکار رقیب است. انگلیس که با خروج از اتحادیه اروپا، متکایی جز آمریکا ندارد، متمایل به واشنگتن است و در حوزه گفتمانی، به آمریکا نزدیک است و عملیات نظامی ناتو برای حمایت از اوکراین را توصیه نمی‌کند. در حوزه منافع نیز انگلستان به دنبال رقابت اقتصادی و صنعتی با اتحادیه اروپا به‌خصوص آلمان است و نمی‌خواهد به عنوان یک قدرت دست دوم شناخته شود. اتحادیه اروپا نیز دیگر انگلستان را به عنوان حلقه وصل اروپا و آمریکا نمی‌پذیرد. این اتحادیه، امید به همراهی آمریکا و انگلیس در حمایت نظامی از اوکراین ندارد و در عین حال نیازمند به انرژی روسیه و بازار بزرگ این کشور است. جنگ اوکراین، اتحادیه اروپا را در حوزه گفتمانی، به این باور رسانده که برای تامین منافع راهبردی خود باید از چالش‌های امنیتی با چین و روسیه بکاهد. اتحادیه اروپا در حوزه منافع، راهکار دیپلماتیک برای دستیابی به آتش بس را ترجیح می‌دهد و غیر مستقیم به فرانسه ماموریت داده تا بین مسکو و کی‌یف میانجیگری کند. اختلافات اعضای ناتو در گفتمان و منافع که عدم اتخاذ یک رویکرد واحد را نمایان ناتو، چشم انداز تغییر جدی در نظم جهانی است. این نظم مشارکت همه کشورهای جهان و قدرت‌های نوظهور را شامل می‌شود. در آینده، نظم یک‌جانبه‌گرایانه آمریکا نمی‌تواند جایگاه تعیین‌کننده‌ای در جهان داشته باشد و در نظم جدید، کشورهای مستقل، تصمیم‌ساز بوده و چندجانبه گرایی حاکم خواهد شد. وضعیتی که می‌تواند جهان را به سمت صلح عادلانه و امنیت پایدار سوق دهد.

گزارش

برجام را از «گروگانِ روس‌ها» درآورید

ادامه از صفحه ۲

من انتظار جو همکاری بهتری دارم. گروسی تصریح کرد: اینکه در نهایت پرونده بسته می‌شود یا نه به مذاکره کنندگان برجام برمی‌گردد نه من. محمد مرندی مشاور هیات مذاکره‌کننده ایران در وین گفت: مذاکرات هسته‌ای متوقف نشده است - از یک سو ایران منتظر شفاف‌سازی مسکو درباره خواسته‌های آنها از آمریکاست. از سوی دیگر آمریکا به شماری از خواسته‌های ایران که کلید اجرا و اجرای کامل توافق هسته‌ای هستند، پاسخ نداده است.

واکنش به خواسته برجامی روسیه

وزارت امور خارجه اتحادیه اروپا اعلام کرد: تحریم‌های روسیه به توافق هسته‌ای با ایران ارتباطی ندارد و به آن آسیب نمی‌زند. سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا به خبرگزاری رویتر به خواست مسکو از واشنگتن برای ارائه تضمین کتبی درخصوص حفظ حقوق روسیه در همکاری‌ها و روابط اقتصادی و سرمایه‌گذاری با ایران در رابطه با برجام واکنش نشان داد. ندپرایس بیان کرد: تحریم‌های جدید علیه روسیه نباید تاثیری بر توافق احتمالی جدید با ایران داشته باشد. وی تصریح کرد: تحریم‌های جدید آمریکا علیه روسیه به دلیل حمله آن به اوکراین به برجام مرتبط نیست و نباید هیچ تاثیری براحیای احتمالی این توافق داشته باشد.

اسماعیل گرامی مقدم در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

طرفداران طرح صیانت از «شفاف سازی اینترنت» لطمه دیده‌اند

- طرح صیانت اجرا شود با اینترنت ماهواره‌ای مواجه خواهیم بود
- مذاکرات برای احیای برجام و رفع تحریم ها جهت گیری دولت است
- موافقان طرح صیانت به جای محدودیت محتوای مورد نظرشان را افزایش دهند
- سفرهای استانی دولت عملکرد مثبتی است

عکس: آرمان ملی/ فاطمه فتاحی

**آرمان ملی - سهیل ثابت: شاید اگر اکثریت مردم در مورد اولویت عملکردی دولت با مجلس پرسیده شود قاطبه آنها در پاسخ تلاش برای بهبود وضعیت اقتصادی دولت و مجلس قلمداد کنند، اما می‌بینیم عملاً بدین ترتیب نیست. با این رغم اینکه پیش از روی کار آمدن نمایندگان و حتی پس از آن به وعده‌های اقتصادی داده شده عمل نکردند و امروز در نزدیک دو سال از عمر عملکردی آنها به جای حل مشکلات مردم دنبال طرح‌هایی مثل صیانت از فضای مجازی هستند که نه تنها جزء مطالبات مردم نیست بلکه مورد مخالفت صریح اقشار و لایه‌های مختلف مردم قرار گرفته و معیشت بخش مهمی از مردم را نیز به مخاطره انداخته است. هر چند که دولت نیز هنوز نظر قاطعی نسبت به این مساله نداده اما به طور واضح نیز با آن مقابله نکرده است. به نظر می‌رسد آنها که تحت عنوان نمایندگی مردم در خانه ملت حضور دارند با دید بیش از آنکه به مسائل حاشیه‌ای دامن بزنند فکر حل مشکلات موکلان خود در جامعه باشند. قدر مسلم قضای مجازی مدیریت می‌خواهد اما مفهوم مدیریت و هوشمندسازی با محدودیت و مسدودسازی مغایر است. امری که باید در آن تامل کرد. در این راستا برای برسی طرح صیانت، نظر جامعه و رویکرد مجلس در این خصوص، عملکرد دولت و مساله حذف‌ارز ترجیحی و تبعات آن در جامعه «آرمان ملی» با اسماعیل گرامی م